

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (ötödik tanács)

2012. március 1-je*

„Fogyasztóvédelem — Üzlethelyiségen kívül kötött szerződések — 85/577/EGK irányelv — Hatály — Kizárás — Befektetési egységekhez kötött (unit-linked) biztosítási szerződések”

A C-166/11. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet az Audiencia Provincial de Oviedo (Spanyolország) a Bírósághoz 2011. április 5-én érkezett, 2011. március 24-i határozatával terjesztett elő az előtte

Ángel Lorenzo González Alonso

és

a **Nationale Nederlanden Vida Cia De Seguros y Reaseguros SAE**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (ötödik tanács),

tagjai: M. Safjan tanácselnök, E. Levits és M. Berger (előadó) bírák,

főtanácsnok: V. Trstenjak,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- Írország képviseletében D. O’Hagan, meghatalmazotti minőségben,
- a lengyel kormány képviseletében B. Majczyna, meghatalmazotti minőségben,
- az Európai Bizottság képviseletében J. Baquero Cruz, meghatalmazotti minőségben,

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

meghozta a következő

* Az eljárás nyelve: spanyol.

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az üzlethelyiségen kívül kötött szerződések esetén a fogyasztók védelméről szóló, 1985. december 20-i 85/577/EGK tanácsi irányelv (HL L 372., 31. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 1. kötet, 262. o.) 3. cikke (2) bekezdése d) pontjának értelmezésére vonatkozik.
- 2 Ezt a kérelmet az Á. L. González Alonso és a Nationale Nederlanden Vida Cia de Seguros y Reaseguros SAE (a továbbiakban: Nationale Nederlanden) közötti jogvita keretében terjesztették elő, amelynek tárgya egy úgynevezett „unit-linked” (befektetési egységekhez kötött) biztosítási szerződés felmondása, valamint az Á. L. González által az említett szerződés alapján fizetett díjak visszatérítése.

Jogi háttér

Az uniós jog

- 3 A 85/577 irányelv 3. cikke (2) bekezdésének d) pontja így rendelkezik:

„Ez az irányelv nem alkalmazható az alábbiakra:

[...]

d) biztosítási szerződések”.

- 4 Az életbiztosításról szóló 2002. november 5-i 2002/83/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 345., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 6. kötet, 3. o., a továbbiakban: életbiztosítási irányelv) „Hatály” címet viselő 2. cikke így rendelkezik:

„Ez az irányelv a következőkben meghatározott tevékenységi formákban [...] önállóan végzett közvetlen biztosítási tevékenység megkezdésére és gyakorlására vonatkozik:

1) a következő szerződéses alapú biztosítási fajták:

a) életbiztosítás, azaz az a biztosítási ágazat, amely különösen a kizárólag egy meghatározott életkor elérésére szóló biztosítás, a kizárólag halál esetére szóló biztosítás, [...];

b) életjáradékok;

[...]

[...]”

- 5 Ezen irányelv „Elállási időszak” címet viselő 35. cikke értelmében:

„(1) Minden tagállam köteles előírni, hogy az a biztosított, aki egyéni életbiztosítási szerződést köt, a szerződés megkötéséről szóló tájékoztatás kézhezvételétől számított 14. és 30. nap közötti határidőt kapjon a szerződéstől való elállásra.

Ha a biztosított az elállásról értesítést küld, az azzal a jogkövetkezéssel jár, hogy mentesül a szerződésből származó minden jövőbeni kötelezettség alól.

Az elállás egyéb jogkövetkezményeit és feltételeit, különös tekintettel arra a módra, ahogyan a biztosítottat a szerződés megkötéséről értesítik, a 32. cikkben meghatározott szerződésre alkalmazandó jog írja elő.

[...]

- 6 Az említett irányelv „Biztosítottak tájékoztatása” című 36. cikke előírja:

„(1) A biztosítási szerződés megkötése előtt legalább a III. melléklet A. pontjában felsorolt információkat közölni kell a biztosítottal.

[...]

(4) A kötelezettségvállalás szerinti tagállam határozza meg az e cikk és a III. melléklet végrehajtásának részletes szabályait”.

- 7 Az életbiztosítási irányelv I. mellékletének III. pontja az ezen irányelv hatálya alá tartozó „biztosítási ágazatok” sorában említi „a 2. cikk (1) bekezdésének a) és b) pontjában említett olyan biztosítás[t], amely befektetési alapokhoz kötött”.

- 8 Ezen irányelv III. mellékete A. pontjának a) 13. alpontja értelmében a biztosítottat a szerződés megkötése előtt tájékoztatni kell a „türelmi időszak (cooling-off) alkalmazásának módj[áról]”.

- 9 A közvetlen életbiztosítási tevékenység megkezdésére és gyakorlására vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról szóló, 1979. március 5-i 79/267/EGK első tanácsi irányelv (HL L 63., 1. o.) 1. cikkének értelmében:

„Ez az irányelv a következőkben meghatározott tevékenységi formákban [...] önállóan végzett közvetlen biztosítási tevékenység megkezdésére és gyakorlására vonatkozik:

(1) a következő szerződéses alapú biztosítási fajták:

a) életbiztosítás [...]”

- 10 Ezen irányelv mellékletének III. pontja az „életbiztosítási ágazatok” sorában említi „az 1. cikk (1) bekezdésének a) [...] pontjában említett olyan biztosítás[t], amely befektetési alapokhoz kötött”.

A nemzeti jog

- 11 A 85/577 irányelvet az üzlethelyiségen kívül kötött szerződésekről szóló, 1991. november 21-i 26/1991 törvény (Ley 26/1991 sobre contratos celebrados fuera de los establecimientos mercantiles, BOE 283., 1991. november 26., a továbbiakban: 26/1991) ültette át a spanyol jogba. Az alapügy tényállására a 2007. december 1-jéig hatályban lévő 26/1991 törvény alkalmazandó.

- 12 A 26/1991 törvény, 2. cikke (1) bekezdése 3. pontjának értelmében, nem alkalmazható „a biztosítási szerződésekre”.

- 13 A 26/1991 törvény 3. cikkének (1) és (2) bekezdése értelmében:

„(1) „A [...] szerződést, illetve szerződési ajánlatot írásban kell rögzíteni, két példányban, csatolva hozzá a visszavonási nyilatkozat formanyomtatványát, amelyet a fogyasztónak kell saját kezűleg dátummal ellátnia és aláírnia.

(2) A szerződési okiratnak [...] tartalmaznia kell azt az egyértelmű és pontos utalást, hogy a fogyasztónak joga van visszavonnia elfogadó nyilatkozatát, valamint e jog gyakorlásának előfeltételeit és következményeit.

[...]

- 14 A 26/1991 törvény 4. cikke első bekezdésének értelmében „[a]z előző cikkben előírt rendelkezések megsértésével kötött szerződést vagy az azok megsértésével tett ajánlatot a fogyasztó kérésére érvénytelennek lehet nyilvánítani”.

Az alapjogvita alapját képező tényállás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

- 15 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy 2007 júliusában a Nationale Nederlanden alkalmazottja felkereste munkahelyén Á. L. González Alonsót, hogy egy pénzügyi terméket ajánljon a számára. Ezen alkalmazott azt állította, hogy az érintett termék magas hozamú kamatozó számlát jelent, amely biztosítja a befektető számára annak lehetőségét, hogy a befektetett tőkét bármikor kivonja.
- 16 A kérdést előterjesztő bíróság pontosította, hogy Á. L. González Alonso elfogadta az ajánlatot, és több okiratot is aláírt: a „Segur Fondo Dinámico” elnevezésű biztosítási kötvényt, az aláíró adataira és egészségügyi állapotára vonatkozó biztosítási kérdőívet, valamint az aláíró bankjának címzett felhatalmazást beszedési megbízás teljesítésére a biztosítási díj összege tekintetében. Az iratok aláírását követően a Nationale Nederlanden közvetlenül megterhelte Á. L. González Alonso bankszámláját a 2007. szeptember 3-tól 2008. május 30-ig tartó időszakra esedékes díjak összegével, mindösszesen 3 083,30 euróval.
- 17 2008 júliusában Á. L. González Alonso visszakövetelte a Nationale Nederlandentől az általa megfizetett teljes összeget. A Nationale Nederlanden azonban megtagadta az említett összeg visszatérítését. Á. L. González Alonso a visszatérítés megtagadására válaszul a 26/1991 törvény 4. cikkének értelmében keresettel fordult az oviedói bírósághoz a szerződés érvénytelenné nyilvánítása, valamint a fizetett díjak visszatérítése iránt.
- 18 A fellebbezés tárgyában eljáró Audiencia Provincial de Oviedo álláspontja szerint az Á. L. González Alonso által aláírt, úgynevezett „Segur Fondo Dinámico” dokumentum életbiztosítást foglal magában, amelynek – a biztosítási szerződést kötő fél által megnevezett – kedvezményezettje maga a biztosított és a gyermekei, a halál esetére szóló biztosítási összeg pedig legalább 3000 euró. Emellett a biztosításhoz más típusú szolgáltatások is hozzáadódnak, amelyek elmosás az életbiztosítás körvonalait, egyfajta vegyes szerződéssé alakítva azt. Az ezen biztosítási szerződéshez kapcsolódó szolgáltatások keverednek ugyanis egy tisztán pénzügyi befektetési termékkel.
- 19 A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy úgy tűnik, a biztosított által havonta befizetett biztosítási díjak rendeltetése pénzügyi befektetés, amelynek keretében az ügyfél eldöntheti, hogy befektetése milyen arányban részesüljön az ajánlatban szereplő portfólióból. Így Á. L. González Alonso választása alapján az általa befizetett biztosítási díjak 30%-át a Nationale Nederlanden által kezelt belső alapba, 60%-át változó hozamú, 10%-át pedig állandó hozamú eszközbe fektetik.
- 20 A kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint Á. L. González Alonso tehát befektetési egységekhez kötött termékre kötött szerződést, amelynek jellemzője, hogy a biztosítótársaság csak az aktuáriusi kockázatot viseli, míg a befektetés pénzügyi kockázatát áthárítja a szerződő félre. Ez utóbbi az említett kockázatot bizonyos pénzügyi előnyök fejében viseli.
- 21 Ilyen körülmények között a kérdést előterjesztő bíróság a biztosítási szerződésnek a 85/577 irányelv hatálya alól történő, ezen irányelv 3. cikke (2) bekezdése d) pontjában előírt kizárása, valamint az ennek megfelelő, a 26/1991 törvény 2. cikke (1) bekezdésének a) pontjában foglalt kizárás ellenére kételyeket táplál a tekintetben, hogy az alapügy tárgyát képező szerződés nem tartozik-e mégis az említett irányelv hatálya alá. Ezen bíróság szerint ugyanis egy ilyen értelmezés igazolható a Bíróság ítélkezési gyakorlatának fényében, amely több ízben kiemelte, hogy a 85/577 irányelv 3. cikkében előírt kizárásokat megszorítóan kell értelmezni.

- 22 A kérdést előterjesztő bíróság felhívja a figyelmet arra, hogy ha abban az esetben, ha valamely, a befektetési egységekhez kötött szerződések körébe tartozónak tekintett pénzügyi termék a 85/577/EGK irányelv hatálya alá tartozhat, alkalmazni kell tekintetében a 26/1990 törvény 3. és 4. cikkében meghatározott követelményeket, következésképpen az alapügy felperese által aláírt szerződés érvénytelennek nyilvánítható.
- 23 Ilyen körülmények között az Audiencia Provincial de Oviedo úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjeszti a Bíróság elé:

„Megszorítóan kell-e értelmezni a [...] 85/577 [...] irányelv 3. cikke (2) bekezdésének d) pontját, vagyis úgy, hogy a hatálya nem terjed ki azokra az üzlethelyiségen kívül kötött szerződésekre, amelyek havonta esedékes, különböző arányok szerint állandó vagy változó hozamú befektetésekre, illetve a szerződő társaság pénzügyi befektetési termékeibe befektetendő biztosítási díj megfizetéséért cserébe életbiztosítást kínálnak?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

- 24 Kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keres választ, hogy az olyan, üzlethelyiségen kívül kötött szerződés, amely havonta esedékes, különböző arányok szerint állandó vagy változó hozamú befektetésekre, illetve a szerződő társaság pénzügyi befektetési termékeibe befektetendő biztosítási díj megfizetéséért cserébe életbiztosítást kínál, a 85/577 irányelv 3. cikke (2) bekezdésének d) pontjával összhangban, nem tartozik-e ezen irányelv hatálya alá.
- 25 E tekintetben emlékeztetni kell először is arra, hogy a 85/577 irányelv nem tartalmazza a biztosítási szerződés fogalmának meghatározását. Továbbá ezen irányelv e tekintetben nem utal kifejezetten a tagállamok jogára sem. Így, amint az következik úgy az uniós jog egységes alkalmazásának követelményéből, mint az egyenlőség elvéből, a „biztosítási szerződés” kifejezés hatályát az egész Európai Unióban önállóan és egységesen kell értelmezni, figyelembe véve az irányelv összefüggéseit és a kérdéses szabályozás célját (lásd ebben az értelemben a 64/81. sz. Corman-ügyben 1982. január 14-én hozott ítélet [EBHT 1982., 13. o.] 8. pontját, valamint a C-98/07. sz., Nordania Finans és BG Factoring ügyben 2008. március 6-án hozott ítélet [EBHT 2008., I-1281. o.] 17. pontját).
- 26 Másodsorban, amint az az állandó ítélkezési gyakorlatból következik, a fogyasztók védelmét szolgáló uniós jogi rendelkezésektől való eltéréseket szigorúan kell értelmezni (lásd a C-481/99. sz. Heininger-ügyben 2001. december 13-án hozott ítélet [EBHT 2001., I-9945. o.] 31. pontját és a C-215/08. sz. E. Friz-ügyben 2010. április 15-én hozott ítélet [EBHT 2010., I-2947. o.] 32. pontját).
- 27 Ugyanakkor, amint azt a Bíróság a korábbiakban pontosan meghatározta, a 85/577 irányelv célja, a fogyasztók védelme nem abszolút védelem, hanem bizonyos korlátokhoz van kötve (lásd a C-412/06. sz. Hamilton-ügyben 2008. április 10-én hozott ítélet [EBHT 2008., I-2383. o.] 39. és 40. pontját, valamint a fent hivatkozott E. Friz-ügyben hozott ítélet 44. pontját). A 85/577 irányelv 3. cikkének (2) bekezdésében foglalt kizárások ezen korlátok részét képezik. E kizárások túlságosan szűk értelmezése azzal a következménnyel járna, hogy megfosztaná azokat hatékony érvényesülésüktől, ennél fogva az nem tartható fenn.
- 28 Márpedig, ami az alapügy tárgyát képező szerződés típusát illeti, e szerződés főként szigorú értelemben vett életbiztosításról szól. Egy ilyen szerződés 85/577 irányelv értelmében vett „biztosítási szerződésnek” való minősítése nem tűnik tehát nyilvánvalóan tévesnek. Noha az alapügy tárgyát képező szerződés valóban havonta esedékes, különböző arányok szerint állandó vagy változó hozamú befektetésekre, illetve a szerződő társaság pénzügyi befektetési termékeibe – amelyek pénzügyi kockázatát a biztosított viseli –, befektetendő biztosítási díj megfizetéséért cserébe életbiztosítást kínál, az ilyen szerződéses kikötések mindazonáltal nem szokatlanok.

- 29 Épp ellenkezőleg, az úgynevezett „unit-linked” vagy „befektetési egységekhez kötött” szerződések, mint amelyet Á. L. González Alonso is kötött, gyakoriak a biztosítási jogban. Így az uniós jogalkotó úgy tekintette, hogy az ilyen típusú szerződés az életbiztosítási ágazatba tartozik, amint az kifejezetten kitűnik az életbiztosítási irányelv 2. cikke (1) bekezdésének a) pontjával összefüggésben értelmezett I. mellékletének III. pontjából.
- 30 Egyébként a befektetési egységekhez kötött szerződéseket a 79/267 irányelv 1. cikke 1. pontja a) pontjával, valamint melléklete III. pontjával összhangban már a 85/577 irányelv hatálybalépését megelőzően az életbiztosítási ágazatba tartozónak tekintették. Az uniós jogalkotó a 85/577 irányelv elfogadásakor ugyanakkor nem szűkítette a „biztosítási szerződés” fogalmát olyan értelemben, hogy abba ne tartoznának bele a befektetési egységekhez kötött biztosítások.
- 31 Ilyen körülmények között és ezzel ellentétes rendelkezések hiányában meg kell állapítani, hogy az uniós jogalkotó, amikor a 85/577 irányelvet elfogadta, és annak hatálya alól kizárt valamennyi biztosítási szerződést, a befektetési egységekhez kötött biztosítási szerződéseket biztosítási szerződéseknek tekintette.
- 32 Következésképpen meg kell állapítani, hogy e szerződések nem tartoznak ezen irányelv hatálya alá.
- 33 A 85/577 irányelv 3. cikke (2) bekezdése d) pontjának ezen értelmezése egyébként nem zárja ki eleve annak lehetőségét, hogy a fogyasztó bizonyos körülmények között elálljon a biztosítási szerződés következményeitől. Az életbiztosítási irányelv 36. cikkével, valamint III. melléklete A pontjának a) 13. alpontjával összefüggésben értelmezett 35. cikkének (1) bekezdése előírja ugyanis, hogy a biztosítottak joga van elállni a biztosítási szerződéstől. Mindazonáltal kizárólag a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy az ezen jog gyakorlásához előírt feltételek az előtte folyamatban lévő ügyben teljesülnek-e.
- 34 A fenti megfontolások fényében az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy az olyan, üzlethelyiségen kívül kötött szerződés, amely havonta esedékes, különböző arányok szerint állandó vagy változó hozamú befektetésekbe, illetve a szerződő társaság pénzügyi befektetési termékeibe befektetendő biztosítási díj megfizetéséért cserébe életbiztosítást kínál, a 85/577 irányelv 3. cikke (2) bekezdésének d) pontjával összhangban nem tartozik ezen irányelv hatálya alá.

A költségekről

- 35 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (ötödik tanács) a következőképpen határozott:

Az olyan, üzlethelyiségen kívül kötött szerződés, amely havonta esedékes, különböző arányok szerint állandó vagy változó hozamú befektetésekbe, illetve a szerződő társaság pénzügyi befektetési termékeibe befektetendő biztosítási díj megfizetéséért cserébe életbiztosítást kínál, az üzlethelyiségen kívül kötött szerződések esetén a fogyasztók védelméről szóló, 1985. december 20-i 85/577 tanácsi irányelv 3. cikke (2) bekezdésének d) pontjával összhangban, nem tartozik ezen irányelv hatálya alá.

Aláírások